

DİL ÖĞRETİMİNDE KALIP SÖZLER VE ÇEVİRİSİ*

Gülhanım ÜNSAL**

ÖZET

Araştırmalar dil ile kültür arasında sıkı bir bağ olduğunu ifade etmektedir (Akarsu, 1998; Kaplan, 2008; Uygur;1996). Dil ve kültür birlikte gelişir. Bir dili öğrenen insan aynı zamanda o dilin kültürünü de öğrenmiş olur. Dil, kültürün temelidir ve bir milletin dille ifade ettiği her şey kültür kavramı içerisine girer (Kaplan, 2012: 142). Kültür ise toplumu oluşturan kişileri, onları bir arada tutan, birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, inançlarını, törelerini, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alan ve kişilerin yaşamları boyunca eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümüdür (Güvenç, 2002: 14). Yabancı dil öğretimi kültürel ilişkilerin en önemli ögesidir. Kalıp sözler, dilde iletişim kolaylığı sağlar. Dilin söz varlığını zenginleştirir ve dil kullanıcılarına sözlü ve yazılı iletişimde çok çeşitli anlatım olanakları sağlar. Bu özelliğinden dolayı yaygındır. Çünkü dilde “en az çaba yasası” ilkesine uyar ve özü gereği, az sözcükle çok şey anlatır. Çabuk algılanır ve akılda kalır. Dil kullanıcıları için oldukça caziptir. Kalıp sözler toplumsal, kültürel, işlevsel, yapısal, anlamsal ve bağlamsal özelliklerine göre tanımlanabilir (Gökdayı; 2008: 3). Ancak bu kalıplaşmış dil birimlerinin dil ve çeviri öğretiminde bir güçlük oluşturduğu ve çeviride çevrilmezlik sorununa yol açtığı gözlemlenmektedir. Çünkü bu kültürel öğelerin hedef dilde her birinin bire bir eşdeğeri bulunmaz. Çalışmanın amacını, kalıp sözlerin yapısal, işlevsel, anlamsal ve bağlamsal özelliklerini belirtmek ve dil öğretiminde hangi bağlamda, ne kadar sıklıkla yer verildiğini ve nasıl öğretildiğini incelemek ve anlamlarına göre gruplandırılan kalıp sözleri Fransızcaya çevirerek kaynak ve hedef dil arasındaki kültürel farkları açığa çıkartmak oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kalıp sözler, kalıp sözlerin öğretimi, kalıp sözlerin çevirisi.

* Bu çalışma 4-6 Temmuz 2013 tarihinde Niğde Üniversitesi 6. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı’nda ‘Dil Öğretiminde Kalıp Sözler’ başlığıyla sunulmuştur.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık ABD Öğretim Üyesi, El-mek: gulunsal@kku.edu.tr, gulhanimunsal@gmail.com

CLICHE WORDS IN LANGUAGE TEACHING AND THEIR TRANSLATION

ABSTRACT

Researches show that there is a tight relation between language and culture (Akarsu, 1998; Kaplan, 2008; Uygur; 1996). Language and culture evolve together. A person who learns a language learns culture of this language in the meantime. Language is the base of culture and all things that nations explain by language are involved in culture concept (Kaplan, 2012: 142). Culture involves people who make up society, their language and communication process, their arts, beliefs, traditions, law and administration institutions, production and consumption regulations which hold them together and join them (Güvenç, 2002: 14). Teaching foreign language is the most important part of cultural relations. Cliche words enable communication with language. They enrich vocabulary of language and provide language users for a variety of expression opportunities in spoken and written communication. Because of this feature, they are popular. They respect principle of "least effort" and quintessentially they tell too many things with few words. They are picked up easily and remembered. They are attractive for language users. Cliche words can be defined in terms of social, cultural, functional, structural, semantic and contextual features (Gökdayı; 2008: 3). However, it is observed that these cliched language units make difficulties in teaching translation and they cause untranslatability problem in translation because these cultural items don't have one-to-one equivalent in target language. The aim of this study is to show structural, functional, semantic and contextual features of cliché words, to analyze in which context and how often they are used, how they are taught in language teaching, to show cultural differences between source and target language by translating cliché words into French.

Key words: Cliche words, teaching cliché words, translation of cliché words.

1.Giriş

Her toplumun kimi zaman ve durumlarda kullandığı kendi kültürüne özgü sözleri vardır. Kalıp söz olarak anılan bu sözler belirli şartlar altında, belirli bir durumda, belirli bir bağlam içerisinde kullanım gerektirir. Bağlam, araştırmalarda dil içi ve dil dışı olmak üzere ikiye ayrılır (Vardar 2003: 34, Gökdayı 2008: 102). Vardar'a göre dil içi bağlam, bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, çoğu durumda söz konusu birimi etkileyip onun anlamını ve değerini belirleyen birim ya da birimler bütünüdür. Dil dışı bağlam ise, bir duruma, konuşucu ve dinleyicinin dil dışı toplumsal, kültürel, ruhsal deneyim ve bilgilerine ilişkin verilerin tamamıdır (Vardar, 2003: 34). Bu açıdan bakıldığında kalıp sözlerin daha çok dil dışı bağlamla ilgili olduğu görülmektedir.

'Kalıp sözler' için (Aksan, 1996: 34; Gökdayı, 2008) 'ilişki sözleri' (Aksan, 1996: 34) 'iletişimsel sözler' (Toklu, 2003: 109) 'sözylem' (Kılıç, 2002: 94) 'söz edimi' (Searle, 1996: 52) kültür birim (Kula, 1996: 46) terimleri kullanılmaktadır. Ayrıca Avrupa Konseyi, bir dilin toplumsal-kültürel kullanımıyla ilgili bu gibi öğelere, yabancı dil öğretiminde kılavuz niteliği

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013*

taşıyan ve değişik dillerde ‘eşik’ anlamına gelen bir adla yayımladığı kitapta önemli bir yer vermiştir (Aksan, 1996: 34).

Kalıp sözler, 1950’li yıllarda Austin, Grice ve daha sonra Searle gibi dilbilimcilerle başlayan bir dil felsefesi kuramı olan söz edimi (actes de langage) kuramının bir parçası ve insanın dille gerçekleştirdiği iletişimin en küçük birimleridir. Her iletişimde mutlaka edimsel bir içerik vardır. Bir konuşucu, belli bir bağlamda bir dinleyiciye bir şey söylediği her durumda başka bir iş de yapar. İletişim kurmak, bunlardan sadece biri ve zorunlu olanıdır. Bir söz söylemenin kendisi de bir edimdir. Söylenen her sözle, o sözü söylemenin yanında başka bir edim daha gerçekleştirilir. Bir başka deyişle, “bir şey söylemek, bir şey yapmaktır” (Austin, 1970, 2007, 15). Örneğin birisine, -merhaba!- dendiğinde “selam verme” edimi, -nasılsın?- dendiğinde bir “hal-hatır sorma” edimi gerçekleşir (Searle, 1996: 84). Austin, bu düşünceden hareketle, birisine bir şey söylediğinde düzsöz edimi, edimsöz edimi ve etkisöz edimi olmak üzere üç edim gerçekleştirildiğini söyler (Kıran, Eziler Kıran 2002: 217). Bu üç edim bir araya gelerek bir “söz edimi” oluşturur. Austin’e göre, konuşur iletişim ortamında bir tümce sarf ettiğinde bir söz ediminde bulunur ve bunun üç türü vardır: Düzsöz edimi (*les actes locutionnaires*), edimsöz edimi (*les actes illocutionnaires*), etkisöz edimi (*les actes perlocutionnaires*) (Searle, 1996: 15-16). Bunlardan düzsöz edimi bir söz üretme edimidir ve “seslendirme” (*les actes phonétiques*), “dillendirme” (*les actes phatiques*), anlamlandırma (*les actes rhétiques*) edimlerinden oluşur (Searle, 1996: 26). Seslendirme edimi, sesbilgisel bir görünümdür: bir şey söylemek, bir takım sesler üretmektir. ‘*Mon amour*’ diyen kişi, bir sözce üretmiştir ve bu sözce her şeyden önce seslemdir (Kıran, Eziler Kıran 2002: 219). Dillendirme edimi, sözlüksel, biçimbilimsel ve sözdizimsel görünümdür: ‘*je t’aime*’ demek, bir söz dağarcığına ait anlamlı birimler üretmek, onları bir dilbilgisine uygun olarak anlamlı bir sıraya göre yerleştirmektir. Düzsöz, dilbilgisine uygun olarak sözcükler aracılığıyla tümceler üretmektir. Anlamlandırma edimi ise, bir şey söylemek, bir anlam içeren bir bütün oluşturmak için bu birimleri ve yapıları belli bir anlam düzeni içinde kullanmaktır. Burada sözcüklerin ilk anlamı, bir başka deyişle sadece dilsel edinimle belirlenen anlam söz konusudur. Bu da bir sözcüğün mantıksal, nesnel, düz anlamıdır. Edimsöz konuşucuyla alıcı arasındaki ilişkiyi etkileyen bir olgu niteliğindeki sözdür (Kıran, Eziler Kıran 2002: 219). Bir kişinin düzsöz ediminde bulunarak yerine getirdiği bir diğer edimdir. Bir başka deyişle, her düzsözün bir edimsöz içeriği vardır. Austin, buna söylenen sözün “edimsöz gücü” (force illocutionnaire) adını verir. Ona göre, düzsöz düzleminde “anlam, bildirme” gibi olgular söz konusu iken, edimsöz düzleminde yerine getirdiği iş, yani sözün edimsöz gücü önemlidir. Etkisöz edimi ise, konuşucunun alıcı üzerinde dolaylı biçimde bir etki yapmasını sağlayan sözdür. Bir kişinin, bir düzsöz ediminde bulunarak bir edimsöz gerçekleştirmesi, onu dinleyen kişinin eylemleri, duyguları, düşünceleri üzerinde bir takım değişikliklere yol açmasıdır. “Austin’e göre bu edim, bir şey söylerken bir şey yapma edimi olarak tanımladığı edimsöz ediminden farklı olarak, bir şey söyleyerek bir şey yapma edimidir” (Searle, 1996: 62; Kıran, Eziler Kıran 2002: 219; Doğan, 1996: 122-123).

Karşılıklı konuşmanın başarı koşulları üzerine yoğunlaşan Grice (Searle, 1996: 84, Kıran, Eziler Kıran 2002: 218) iletişimin tümcenin mantıksal kavramı üzerine kurulmuş kurullarla düzenlendiğini ifade eder. Konuşur tarafından söylenen her tümce bir iletişim işlevine sahiptir ve insanlar birbirlerini karşılıklı söylediklerine göre değil, demek istedikleri şeylere göre anlarlar. Grice, karşılıklı konuşmada ortaya koyduğu işbirliği ilkesinde dört konuşma kuralından bahseder: Konuşurun mümkün olduğu kadar bilgilendirici olduğu *nicelik* (*quantité*) kuralı; dürüstçe, doğru bilgiler vermeye çalıştığı *nitelik* (*qualité*) kuralı; konuşulan konu ile ilgili şeyler söylediği bağıntı (*relation*) kuralı ve mümkün olduğunca açık ve net olduğu kiplik, açıklık (*manière*) kuralıdır (Günay 2004: 166; Doğan, 1996: 119).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

2.Yöntem

Betimsel nitelikte bir inceleme yöntemi kullanılan çalışmada, kalıp sözleri yapı, işlev, anlam ve bağlam açısından inceleyerek dil öğretimindeki yerini saptamak için alan yazın taraması yapılmıştır. Bunun için Ankara Üniversitesi TÖMER’de okutulan, Avrupa Dil Portfolyosu’na göre hazırlanmış Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı I, A1 ve A2 düzeyinde temel becerileri geliştirmeye yönelik öğretim kitabındaki kalıp sözler incelenmiştir. Buradan hareketle kalıp sözlerin yapısal, işlevsel, anlamsal ve bağlamsal özelliklerini saptamak ve hangi bağlamda, ne kadar sıklıkla yer verildiğini ve nasıl öğretildiğini araştırmak; kalıp sözlerin Fransızcaya çevirisinde ortaya çıkan zorlukları saptamak ve kültürel farklılıkları ortaya koymak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın sınırlarını atasözü, deyim ve ikilemelerin dışında kalan kalıplaşmış dil birimleri oluşturmaktadır.

3.Kalıp Sözlerin Öğretimi

Araştırmalar dil ile kültür arasında sıkı bir bağ olduğunu göstermektedir (Akarsu, 1998; Kaplan, 2008; Uygur, 1996; Bayyurt, 2011). Dil ve kültür birlikte gelişir. Bir dili öğrenen insan aynı zamanda o dilin kültürünü de öğrenmiş olur. Dil, kültürün temelidir ve bir milletin dille ifade ettiği her şey kültür kavramı içerisine girer (Kaplan, 2012: 142). Kültür ise toplumu oluşturan kişileri, onları bir arada tutan, birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, inançlarını, törelerini, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alan ve kişilerin yaşamları boyunca eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümüdür (Güvenç, 2002: 14). Kültür bir milletin yaşayış tarzı, maddi ve manevi her şeyini içine alan değerler topluluğudur (Özkan, 2010: 99). Yabancı dil öğretimi ise kültürel ilişkilerin en önemli ögesidir. Kültürlerarası bildirişim, anlaşmayı amaçlayan yabancı dil önyargıları, yanlış anlamaları ortadan kaldırmayı sağlayan yoldur (Pehlivan, 2007: 18).

Bada’ya (2000: 101) göre “kültürel okur-yazarlık gereksinimi, birçok dil öğrenenin öğrendikleri dilin sözcük ve dilbilgisi yapılarını çok iyi bilmelerine rağmen öğrendikleri dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olmamaları sonucu o dili anadil olarak konuşan insanlarla karşılaştıkları zaman iletişim kurmakta yaşadıkları büyük sıkıntılardan ortaya çıkmıştır”. Brown’a (2000: 189) göre, yabancı dil sınıflarında hedef kültürün öğretilmesindeki büyük başarı o dilin anadil olarak toplumun içerisinde öğretilmesiyle mümkündür. Yapılan araştırmalar hedef kültürün dil sınıflarına dâhil edilmesiyle öğrencilere yüksek seviyede güdüleme sağladığını göstermiştir. Hedef kültür öğelerinin öğretimi öğrenme sürecini kolaylaştırır. Kültürel öğelerin öğrenilmesi kültüre ait iç dinamiklerin öğrenilmesi açısından önemlidir (Koçer & Dinçer, 2011). Kalıp sözler kültürel öğelerdir ve dilde yansımaları bulur. Dil öğretiminde, öğrenciler tarafından kolayca öğrenilmesi, öğretimin zevkli ve ilgi çekici olabilmesi için kültüre ait bu öğelerin aktarımı son derece önemlidir (Er, 2006: 4). Çünkü kalıp sözler, dilde iletişim kolaylığı sağlar. Dilin söz varlığını zenginleştirir ve dil kullanıcılarına sözlü ve yazılı iletişimde çok çeşitli anlatım olanakları sağlar. Bu özelliğinden dolayı yaygındır. Çünkü dilde “en az çaba yasası” ilkesine uyar ve özü gereği, az sözcükle çok şey anlatır. Çabuk algılanır ve akılda kalır. Dil kullanıcıları için oldukça caziptir. Bir dilin kültüründe bulunan kadın-erkek ilişkisi, aile, doğum, ölüm, evlilik, adet, töre, gelenek, görenek, din, vb. konulardaki kalıp sözleri öğretmek dili öğrenen bireyi o dilin kültürüyle yoğurmak gerekir. Buradan hareketle kültürel etkinlikleri müfredat ve ders planına uygun bir şekilde yerleştirmek gerekir. Bunun için etkili teknikler kullanılmadığıdır. Örneğin hedef kültüre ait medya araçları kullanılabilir. Bu öğrencilerin gerçek deneyim kazanmalarına yardımcı olacaktır. Bu araçlar film, haber, televizyon gösterileri, dergi, gazete, kitap vb. olabilir (Yüce & Koçer, 2012: 354). Bu tür hedef kültüre özgü materyaller sayesinde öğrenci kendi kültürü ile karşılaştırma olanağı bulacak, aradaki benzerlikleri ve farklılıkları keşfedecektir. Bu durum onda bir farkındalık yaratacaktır. Kalıp sözlerin öğretiminde sosyo-kültürel yaklaşımı içeren drama tekniği

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

kullanılabilir. Çünkü söz konusu teknik, öğrencinin sosyo-kültürel bir beceriye ulaşmasını sağlayarak kültürlerarası diyaloga hazırlar. Hedef kültüre ait kapsüllerin (heykelcik, şapka, takı, oyuncak bebek vb.) kullanılması merak uyandırarak dersi çekici kılan başka bir tekniktir. Kültür öğretimi olarak teknoloji kullanımı ise diğer bir tekniktir. Bilgisayar teknolojisinin kullanımı öğrenciye çok kültürlü enteraktif bir destek sunabilir. Erişimi çok kolay olan İnternet sitelerinde yemek, haber, spor, eğlence, sağlık gibi hedef kültüre ait unsurları bulmak mümkündür. Bu unsurlar öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada, Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının I.'sinde yer alan kalıp sözleri anlam ve bağlamlarına göre sınıflandırarak Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnine göre uygunluğu incelenmiştir. Buna göre “selamlaşma, tanışma, teşekkür, vedalaşma, hâl hatır sorma, iyi dilek, istek, teklif, teklifin kabul ya da reddi, tehdit, soru, cevap, onay gibi durumlarda kullanılan belli başlı temel kalıp sözlere ulaştık. 16 dersten oluşan ders kitabında kalıp sözler her derse göre ayırt edilmiş ve bu sözlerin hangi bağlamda, nasıl kullanıldığı ayrı ayrı tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 1: Bağlamlarına göre kalıp sözler

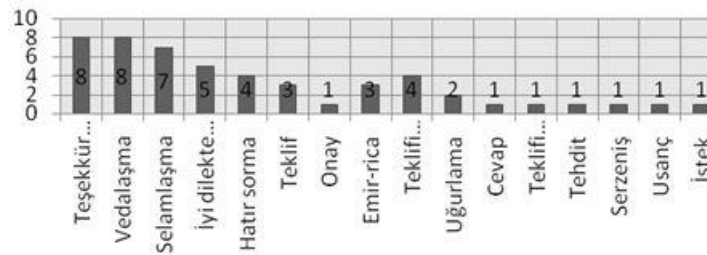
Sözeylemler	Selamlaşma	Teşekkür etme	Hatır sorma	Vedalaşma	Uğurlama		
1.ders:Tanışma (s.1-2)	merhaba / günaydın/ iyi günler	teşekkürler/ teşekkür ederim/ sağ ol	nasılsın(ız)?/ iyi misin? /ne var ne yok?/ ne haber?	hoşça kal / görüşürüz /iyi günler	güle güle		
Sözeylemler	Selamlaşma	Teşekkür etme	Hatır sorma	Vedalaşma			
2.ders: Karşılaşma(s. 18)	merhaba Hakan Bey/ merhaba Duygu Hanım	teşekkürler/ sağ olun	nasılsınız?	hoşça kalın/ görüşürüz			
Sözeylemler	Selamlaşma	Teşekkür etme	Vedalaşma	Uğurlama			
3. ders: Ailemiz ve Şehrimiz (s. 34)	merhaba	teşekkür ederim	iyi günler	rica ederim/ iyi günler			
Sözeylemler		Vedalaşma	İyi dilekte bulunma				
4. ders: Alış Veriş Saat Kaçta? (s. 40)		20 dakika sonra görüşürüz	(hepimize) kolay gelsin				
Sözeylemler	Selamlaşma	Teşekkür etme	Hatır sorma	Vedalaşma	Uğurlama	Davet	İyi dilekte bul.
5.ders:Klinikte (s. 56)	iyi günler / merhaba	(çok) teşekkür ederim	şikayetiniz nedir?	hoşça kalın	güle güle	buyurun	geçmiş olsun
Sözeylemler	Selamlaşma	Hatır sorma	Teşekkür etme	Vedalaşma			
6. ders: Dün, Bugün (s. 67)	merhaba	ne haber	sağ ol	haydi hoşça kal/ görüşürüz			
Sözeylemler	Karşılama	Teşekkür etme	Vedalaşma	Uğurlama	Cevap	İyi dilekte bulunma	
7.ders:İstanbul'u Seviyorum (s. 87)	hoş geldiniz	teşekkürler/ teşekkür ederiz	hoşça kalın	güle güle	buyurun efendim	afiyet olsun	
Sözeylemler	Selamlaşma	Teşekkür etme	Hatır sorma	Vedalaşma	Uğurlama		
8.ders: Eşimle Nasıl Tanıştık? (s. 92)	-	-	-	-	-		
Sözeylemler	Teklif	Teklifi kabul etme	İstek				
9.ders:Tatil (s.106)	ne dersin? ne diyorsunuz? ...yardım edeyim	tabii oğlum/ tamam/ iyi olur, haydi gel!	...eşyalara göz kulak olsunlar!				
Sözeylemler		Tanışma					

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

10. ders: Yeni Komşu (s. 116)		hoş geldin'e gitmek						
Sözeylemler	Soru/Sorgulama	Teklifi kabul etme		İyi dilekte bulunma				
11.ders:Karakolda (s. 128)	10 Nisan'da, akşam saat beşten sonra ne yaptınız?	evet, anlaşıldı, tamam		umarım benden şüphelenmiyorsunuzdur				
Sözeylemler		Teşekkür etme		İyi dilekte bulunma				
12. ders: Neyi Ne Kadar yapabilirsiniz?(s.139) Masa başı sohbeti (s.143)		eline sağlık/ teşekkür ederim		afiyet olsun				
Sözeylemler	Selamlaşma	Teşekkür etme	Emir	Onay				
13.ders:Trafik Kuralları: (s.153) Trafik canavarı olmayın (s.159)	iyi günler efendim/ iyi günler memur bey	teşekkürler	lütfen ehliyet ve ruhsatınız! bize zorluk çıkarmayın!	haklısın/ ya evet hatırlamaz mıyım?				
Ret	Tehdit	Serzeniş		Rica	Usanç			
ne cezası?	ben kimim, biliyor musun?	ne derdim var diye soruyor musun?/ benim suçum ne, insan olmak mı?		lütfen...	Allahım, ne insanlar var şu dünyada.			
Sözeylemler		Teklif		Teklifi kabul etme				
14.ders: Doğayla iç içe misiniz? (s.166) Hafta sonu tatili (s.166)		arkadaşlar hafta sonu Kartalkaya'ya gidiyor muyuz?		tabii/ tamam/anlaştık öyleyse/ hadi iş başına				
Sözeylemler	Emir/Rica	Teklifi kabul etme	Teşekkür etme	Vedalaşma				
15.ders:Yaşamdan Alıntılar:(s.176)	pasaportunuz lütfen!	buyurun/buyurun efendim	teşekkür ederim	iyi çalışmalar/ akşama görüşürüz/ hadi iyi günler /görüştürüz / iyi günler				
16.ders: Nasrettin Hoca Fıkraları (s. 185) Hangi durumda ne söylüyorlar? (s.187) sözeylemleri bulmak için dinleme çalışmasına yer verilmiştir		Hatır sorma	İstek	Davet	Öneri	İzin	Özür	Kutlama
		-	-	-	-	-	-	-

Tablo 2:Bağlamlarına göre kalıp sözlerin sıklık dağılımı

Öğrencinin basit karşılıklı etkileşim yapabileceği A1(Giriş ya da Keşif) Düzeyi'nde kalıplaşmış anlatımlara yer verilirken; toplumsal ilişkileri gösteren betimleyicilerin birçoğu A2 Düzeyi'nde (Ara düzey ya da iletişimden kopmama) yer almaktadır: *gündelik nezaket ve hitap*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

biçimlerini kullanması; birisini karşılaması; ona kendisiyle ilgili haberler sorması ve yanıtına tepki vermesi; çok kısa bir alışverişi başarıyla sonuçlandırması; mesleği ve boş zaman etkinlikleri üzerine soruları yanıtlaması ve aynı türden sorular sorması; davet etmesi ve bir davete yanıt vermesi; yapmak istediği şeyleri, yeri tartışması ve gerekli düzenlemeleri yapması; öneride bulunması ve bir öneriyi kabul etmesi gibi... (http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf)

Ayrıca, dışarı çıkmalara ve yer değiştirmelere ilişkin betimlemelerle de *Eşik Düzey*'in aktarımsal özelliklerinin yalınlaştırılmış biçim özelliklerine de rastlanmıştır. Bu bakımdan, Hitit Yabancılar için Türkçe I ders kitabının Avrupa ortak başvuru metin düzeylerinin içeriğiyle tutarlı olduğu söylenebilir.

4. Kalıp Sözcüklerin Çevirisi

Dillerin ayrı dünya görüşlerini ve değişik kültürleri yansıtmaları, özellikle her dilde anlatım yolunun, gerçeği anlatma biçiminin farklılığı, bir dilden diğerine çeviri yapmayı güçleştiren başlıca etkenlerdendir (Aksan, 1995: 74). Deyim niteliği taşıyan sözcükler, kalıplaşmış öğeleri, bir dile tam karşılığını bularak aktarmak, kimi zaman imkânsızdır. Eğer bu öğeleri, sözcük sözcük çevirecek olursak, aktardığımız dile yabancı bir anlatım, o dilde anlamı olmayan bir söz dizisi ortaya çıkar (Aksan, 1995: 74). Bir dil öğrenirken, karşılaştığımız güçlükler de ana dilimizin içyapısıyla öğrendiğimiz yabancı dilin içyapısı arasındaki ayrılıklardan gelir. Çeviri yaparken kişi kendi diliyle düşünür, kendi dilinin sözcüklerinin anlam çerçevesi içine giren anlamları, kendi dilinin söz dizimini temel alır.

Türk dili günlük iletişim durumlarında çok sık olarak kullandığı gönül alıcı, muhabbet artırıcı sözcükler oldukça fazla üretmiştir. Ancak bu kültürel olgu çeviride bir güçlük oluşturur ve çevrilmezlik sorununa yol açar. Çünkü başka bir dilde bu kalıp sözcüklerin her birinin bire bir eşdeğeri bulunmayabilir. Örneğin, Türkçede “ellerinize sağlık” kalıp sözünün eşdeğeri Fransızcada “C'est délicieux!” olarak karşılanabilir. Türkçede “Bu lezzetli” anlamındadır. Fransızcada el ile ilgili eşdeğer bir kalıp söz bulunmaz. Elbette her bir söz başka bir dilde karşılık bulur. Ancak söylenmek istenen tam da o değildir. Öncelikle dil öğretiminde hedef kültürde “nasıl denir?” araştırılmalıdır. Bire bir eşdeğeri bulunamayan kalıp sözcüklerin yaklaşık değerleri verilerek, sözcüğü sözcüğüne ya da anlam çevirisi yapılarak hedef kültüre aktarmak gerekebilir. Kalıp sözcüklerin anlam çevirisiyle, kaynak dil kullanıcılarının sosyo-kültürel yaşamı, düşünüşü, dünya görüşü yansıtılabilir. Bu kültürel öğeler, kaynak kültürün hedef kültüre taşınmasında bir aracı, bir temsilci olabilir. Bu tür çevirilerle kültürlerarası bir etkileşim sağlanabilir. Burada her iki dilin kültürünü iyi bilmek ve yazılı ya da sözlü dildeki kullanım yerlerini ayırt etmek gerektiğini vurgulamak yerinde olacaktır.

Çotuksöken'in (1994: 8) “en az iki sözcükten oluşan, içindeki sözcükleri temel (düz) anlamlarını yitirmeden yeni bir kavramı, durumu, eylemi karşılayan söz öbekleri” olarak tanımladığı kalıp sözcükler toplumsal, kültürel, işlevsel, yapısal, anlamsal ve bağlamsal özelliklerine göre tanımlanabilir. (Gökdayı; 2008: 3). Buradan hareketle, anlamlarına göre kalıp sözcükler belli başlı gruplara ayrılabilir:

1. Kibarlık ifade eden kalıp sözcükler

Bir Türk bir günde pek çok defa yemek hazırlayan birine “*El(ler)in(iz)e sağlık!*” {1} der. Bu kalıp söz Fransızcaya “*La santé aux mains!*” şeklinde aktarılabilir. Yemekten sonra teşekkür etmek için “*Hanımefendinin ellerine sağlık, beyefendinin kesesine bereket!*” {2} sözünü “*La santé aux mains de la maîtresse de maison et de l'opulence à la bourse du maître!*” şeklinde çevrilebilir.. “*Geçmişlerinizin canına değsin!*” {3} minnettarlık ifadesini “*Que cela touche aux âmes de vos ancêtres!*”; “*Ziyade olsun!*” ya da “*Allah daha çok versin!*” {4} dileği “*Que Dieu le donne beaucoup plus!*” şeklinde aktarılabilir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

2. İyi dilekte bulunmayla ilgili kalıp sözler

Tanıdığımız olsun olmasın her hangi bir işi yapan birinin yanında geçerken söylenen “*Kolay gelsin!*” {5} dileği “*Que ce soit facile!*” ya da sözcüğü sözcüğüne “*Qu’il vienne facile!*” olarak çevrilebilir (Öztürk Kasar, 2009: 167). Ancak Fransızcada “*Que tout se passe bien !*”, ya da “*Que tout aille pour le mieux !*” ya da “*Bonne chance !*” olarak kullanılır. Banyo yapan, duş alan, tıraş olan ya da saç kestiren birine “*Sıhhatler olsun!*” {6} dileği “*Que cela lui apporte la sérénité!*” olarak söylenebilir. Akşam yatağa giderken “*Allah rahatlık versin!*” dileği {7} “*Que Dieu donne du bien-être!*” ya da “*Renkli rüyalar!*” {8} dileği “*Des rêves en couleur!*” olarak aktarılabilir. Ancak Fransızcada “*Faites de beaux rêves !*” olarak kullanılır. “*Günaydın!*” {9} kalıp sözü “İyi gün/merhaba” anlamında “*Bonjour!*” iken Fransızca sözcüğü sözcüğüne çevrisi “*Jour clair*” şeklindedir. Ama “*Que ton/votre jour soit illuminé!*” ya da “*Que ta/votre journée brille !*” şeklinde aktarılabilir. Türklerin yemeğin başında ya da sonunda diledikleri “*Afiyet olsun!*” {10} sözü Fransızlarda yemeğin başında dilenir ve “*Bon appétit!*” ya da “*Ce soit sain pour nous!*” şeklinde aktarılabilir. Belli bir süreliğine uzağa giden birinin geride kalan yakınlarına “*Allah kavuştursun*” {12} dileği “*Que Dieu assure vos retrouvailles!*” şeklinde söylenebilir. Uzun zamandır beklenen biri döndüğünde onu bekleyenlere söylenen “*Gözü(n)(üz) aydın olsun!*” {13} dileği “*Que ses/tes/vos yeux brillent !*” ya da “*Que son/ton/votre œil soit lumineux!*” şeklinde aktarılabilir. Hasta ya da kaza geçiren birine “*Geçmiş olsun!*” {14} dileği Fransızcaya “*Que ce soit passé!*” şeklinde çevrilirse sözcüğü sözcüğüne çevrilmiş olur. Oysa Fransızcada “*Bonne guérison !*” ya da “*Bon rétablissement !*” olarak kullanılır. Yine aynı şekilde ilaç içen birine “*Şifa olsun!*” {15} dileği “*Cela lui apporte la guérison!*” şeklinde çevrilebilir. Hapşuran birine söylenen “*Çok yaşa(yın)!*” {16} dileği Fransızcaya “*Que tu vives longtemps! / Que vous viviez longtemps!*” ya da “*Longue vie !*” / “*Longue vie à toi !*” şeklinde aktarılabilir. Ancak karşılığında sadece “*Merci!*” denilen bu dilek için “*Nice arzulara/ aşklara!*” anlamında “*À tes/vos souhaits/ amours!*” ifadesi kullanılır. “*Sen (siz) de gör(ün)*” {17} biçimindeki karşılığı ise “*Et toi, vois-le aussi! / Et vous, voyez-le aussi!*” şeklinde çevrilebilir. Bir işe başlarken “*Kolay gelsin!*” ya da “*Başarılar!*” {19} anlamında iyi dilek ifadesi “*Bon courage!*” olarak aktarılabilir. Yeni bir kıyafet alan birine “*Güle güle giy(in)!*” {20} “*Que tu le /la mettes en riant / que vous le /la mettiez avec joie!*” ya da yeni bir eşya alan birine “*Güle güle kullan(in)!*” {21} dileği “*Que tu l’utilises avec joie / que vous l’utilisiez en riant!*” şeklinde aktarılabilir (Öztürk Kasar, 2009: 167). Oysa Fransızcada ikilemelerle bir kalıp söz bulunmadığı için “en riant” yerine “avec plaisir” kullanılır. Yolculuğa çıkan birine “*Yolun(uz) açık olsun! Su gibi aksın!*” {22} dileği Fransızcada “*Que ton/votre chemin soit dégagé! Qu’il coule comme de l’eau!*” şeklinde söylenebilir. “*Uğurlar olsun!*” {23} dileği “*Que votre voyage soit sans peine et sans accident!*” şeklinde aktarılabilir. Ancak Fransızcada “*Que votre voyage se passe bien (ou sans incidents) !*”, “*Bon voyage !*”, “*Bonne route !*” şeklinde kullanılabilir.

3. Özel durum ile ilgili kalıp sözler: (kız isteme, nişan, düğün, doğum...)

Evlilik, doğum, ölüm gibi özel durumlarda kullanılan kalıp sözlerden kız isteme “*Allah’ın emri Peygamber’in kavliyle kızınızı oğlumuz istiyoruz!*” {24} tümcesi “*Sur l’ordre de Dieu et la parole du Prophète, nous demandons votre fille à notre fils!*” ya da “*Selon la volonté de Dieu et avec la permission du Prophète, nous demandons la main de votre fille pour notre fils!*”; şeklinde aktarılabilir. Genç nişanlı çiftlere “*Allah tamamına erdirsin!*” {25} dileğini “*Que Dieu leur permette de voir achevé cet événement heureux!*” şeklinde çevrilebilir. Ancak Fransızcada “*Félicitations !*” ya da “*Tous nos vœux de bonheur !*” denir. Yine aynı şekilde “*Bir yastıkta kocayın!*” {26} dileği “*Que vous vieillissiez sur le même traversin!*” şeklinde çevrilebilir. Bebek bekleyen bir çifte “*Hayırlı olsun!*” {27} dileğini “*Que ce soit bénéfique pour vous!*”; “*Allah*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

hayırlı evlat versin!" {28} dileği "Que Dieu leur donne un enfant bénéfique!" ya da "Que Dieu leur accorde un enfant pieux et en bonne santé!" şeklinde aktarılabilir. Çocuğu olan çifte "*Anah babalı olsun!*" {29} dileğini "Qu'il grandisse auprès de ses parents!"; "*Güle güle büyütün!*" {30} dileği "Que vous élevez votre bébé dans la joie!" şeklinde çevrilebilir. "Doğum günün kutlu olsun!" {31} dileği "Que ton anniversaire soit heureux!" şeklinde sözcüğü sözcüğüne çevrilebilir. Ancak Fransızcada "Bon/joyeux/heureux anniversaire!" olarak kullanılır.

4. Başsağlığı ile ilgili kalıp sözler

Vefat eden birinin ardından yakınlarına dilenen "*Başın(ız) sağ olsun!*" {32} dileği "Que votre tête soit saine!"; "*Nur içinde yatsın!*" {33} dileği "Qu'il repose en paix!" ya da "Que sa tombe soit inondée de lumière!" (Kocabay, 2008); "*Ruhu şad olsun!*" {34} dileği "Que l'âme du défunt en soit réjouie!" ya da "Que l'âme du défunt soit en paix !" şeklinde çevrilebilir.

5. Batıl inançla ilgili kalıp sözler

Batıl inançla ilgili kalıp sözlerden "*Allah seni/sizi kem gözlerden korusun!*" {35} dileği "Que Dieu te sauve/préserve du mauvais œil!" ya da "Que Dieu vous garde du mauvais regard!" şeklinde; mutluluğu Şeytan'ın bozulacağından korkulduğu zaman söylenen "*Şeytan kulağına kurşun!*" {36} sözü "Du plomb dans l'oreille du Diable!" şeklinde çevrilebilir.

6. Dini inanç ve kaderle ilgili kalıp sözler

Birine hakkını helâl etme durumunda "*Helâl olsun!*" {37} sözü "Que ce soit béni!" ya da "*Sütüm /hakkım helâl olsun!*" {38} "Que mon lait/droit soit béni!" şeklinde; hakkını helâl etmeme durumunda "*Sütüm/hakkım haram olsun!*" {39} sözü "Que mon lait/droit soit maudit!" şeklinde aktarılabilir. Neyin ne zaman olacağı kestirilemediği durumlarda söylenen "*Kismet!*" {40} sözü "Si le destin nous le permet!" ya da "Si le destin y consent !" şeklinde; "*İnşallah!*" {41} sözü ise "Si Dieu le veut!" şeklinde aktarılabilir. Dini inancın bir göstergesi olan "*Takdiri ilahî!*" {42} sözü "C'est le jugement divin!" ya da "C'est la volonté divine !"; "*Emir büyük yerden!*" {43} sözünü ise "L'ordre vient du plus haut!" ya da "L'ordre vient du Tout-Puissant!" şeklinde aktarılabilir.

İnsanın bazen kaderine sitem etmekten kendini alamadığı zamanlarda söylediği "*Kader utansın!*" {44} sitemi "Que le destin en ait honte!" şeklinde çevrilebilir. Ancak Fransızcada "Honte au destin !" şeklinde söylenir. "*Kaderin gözü kör olsun!*" {45} sitemini "Que ceci (ce malheur) rende le sort aveugle!" ya da "Que ce malheur se retourne contre le Destin !"; "*Kahpe kader!*" {46} sözü "Perfide destinée!"; "*Zalim felek!*" {47} sözü ise "Cruelle fortune!" şeklinde aktarılabilir.

7. Hayırdua ile ilgili kalıp sözler

Doğu kültüründe hayırdua ifadesi beğenilen bir özelliktir. Örneğin ellerini kullanarak yardım eden birine "*Elleri(n)(iz) dert görmesin!*" {49} hayırduası "Que ses/tes/vos mains ne connaissent pas de peine!"; güzel bir haber veren birine "*Ağzın(ız) bal yesin!*" {50} dileği "Que ta/votre bouche soit remplie de miel!" şeklinde aktarılabilir. Yine yardım eden birine zenginlik dilenir: "*Tuttuğun(uz) altın olsun!*" {51} hayırduası "Que tout ce que tu touches/vous touchiez se transforme en or!"; "*Bir tut, bin bul!*" {52} hayırduası "Tiens un, trouve mille!"; "*Allah ellin(iz)e ayağın(ız)a kuvvet versin!*" {53} hayırduası "Que Dieu fortifie tes/vos mains et tes /vos jambes!"; "*Allah senden razı olsun!*" {54} hayırduası "Que Dieu te consente!" ya da "Que Dieu te bénisse !" şeklinde aktarılabilir. İnanç gereği Allah'a şükretmek için kullanılan "*Allah'a şükürler olsun!*" {55} sözü "Grâces et louanges à Dieu!" şeklinde aktarılabilir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

8. Beddua ile ilgili kalıp sözler

Türk dili beddua ifadeleri bakımından da çok zengindir. “Gözün çıksın!” {56} bedduası “Que ton œil soit crevé!” ya da “Que tu perdes la vue !” şeklinde çevrilebilir. “Ocağın sönsün!” bedduası {57} “Que ton foyer soit éteint!”; “Allah (seni) kahretsin!” {58} bedduası “Que Dieu (te) jette dans le plus grand chagrin!” şeklinde aktarılabilir. Fransızca argo kullanımda “Bon sang!” olarak karşılık bulur (Timur Ağıldere, 2011).

9. Yüceltme için kullanılan kalıp sözler

Yine içki içerken karşıdaki kişiyi yüceltmek için kullanılan “Şerefin(iz)e!” {59} kalıp sözü “À ta/votre honneur!” şeklinde çevrilebilir. Ancak Fransızcada “À ta/votre santé!” olarak karşılık bulabilir.

10. Onaylama için kullanılan kalıp sözler

Birini onaylamak ya da cesaretlendirmek için kullanılan “Aferin!” {60} sözü “Kutlarım!” anlamında “Je te/vous félicite!” ifadesiyle ya da “Bravo!”, “Félicitation!”, “Bien joué!” şeklinde söylenebilir.

11. Küfür ifade eden kalıp sözler

Bir küfür ifadesi olan “Vay canına!” {61} kalıp sözü argo kullanımda “C’est bleu!” olarak kullanılır. Yapılan bir olaydan pişman olmamayı ifade eden “Oh olsun! Canına değsin!” {62} sözü “C’est bien fait!” şeklinde verilebilir. Kendisine kalleşlik ya da nankörlük yapılmış birinin kullandığı “Yazıklar olsun!” {63} sözü “Honte à toi!” sözünden çok daha güçlüdür (Öztürk Kasar, 2009: 172).

12. Söz verme ile ilgili kalıp sözler

Birine söz verme ile ilgili “Selamın(ız) başım gözüm üstüne!” {64} sözü “Que ton/votre bonjour soit sur ma tête et mon œil!” şeklinde çevrilebilir. “Sözümüz sağlığa!” {65} kalıp sözü sözcüğü sözcüğüne çevirisi “Que notre parole soit à la santé!” iken Fransızcada “Que nos vœux soient exaucés!” şeklinde karşılık bulabilir.

Görüldüğü gibi kaynak kültürde bulunan kalıp sözlerin eşdeğer çevirisi hedef kültürde her zaman mümkün değildir. Türkçede pek çok kalıp sözün el, kol, baş, göz, kulak, ayak gibi vücut uzuvlarıyla kullanıldığı görülür. O halde, Türkçenin somut bir dil olduğu söylenebilir. Kalıp sözlerin çevirisinde de öncelikle somutlaştırma yapılmaktadır. Hedef alıcı için anlamlı olmasa da sözcüğü sözcüğüne aktarılmaya ya da anlam çevirisi yapılarak eşdeğeri karşılanmaktadır. Ancak bu durumda Türk dilinde tek sözcüklü bir kalıp söz dahi hedef dile bir tümce ile aktarılabilir. Yapısı gereği kalıp sözlerin sayısı ve kişi öğeleri dışında değişmediği gözlemlenmektedir. Ancak ilişki sözleri, atasözü ve deyimler kadar donmuş değildir, bir az daha esnektir (Tor, 2012: 782). Konuşmacı kültür birikimine, söz varlığına, dilin kullanım becerisine ve yaratıcı gücüne göre bu sözlere eklemeler yapabilmektedir. Genel olarak dini inançtan dolayı en çok Allah ile ilgili kalıp sözlere rastlanmaktadır. Ama gönül, can, hasret, özlem gibi soyut sözcüklerle oluşturulan kalıp sözlerin çevirisi ise başlı başına bir sorun oluşturmaktadır.

5. Sonuç

Kalıp sözleri öteki kalıplaşmış dil birimlerinden ayıran yapı, işlev, anlam ve bağlam özellikleri olduğu söylenebilir. Bu özelliklerine göre özetlemek gerekirse; yapı bakımından tümce sözcük öbeği ya da tek sözcükten oluşan yapıyla atasözü, deyim ve ikilemelerden ayrılır. İşlevsel açıdan kalıp sözler doğru iletişim kurmaya yardımcı olur. Çünkü dil kullanımını düzenleyen toplumsal kurallara uygun sözü söyleme olanağı sağlar. İletişim durumu ve bağlama göre

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

kullanıma hazır ifadeler sunar. Böylece dilsel üretim ve anlamlandırma işini kolaylaştırır. Anlam açısından kalıp sözler iletmek istedikleri kavrama göre, iyi dilek, istek, hayırdua, beddua, minnettarlık, selamlaşma, vedalaşma, batıl inanç, davet, öneri, tehdit, dini inanç, gelenek -görenek, soru -cevap, özür dileme vb. gibi belirli bir grup altında toplanabilir. Bağlam kalıp sözler için en önemli özelliktir. Çünkü bu sözler ancak belirli bir durumda kullanılır. Kalıp sözler toplumun benimsediği ve önceden belirli biçimleriyle bellekte saklı tutulur. Gerektiğinde bazı ekleme ve çıkarma yapılarak kullanılır. Ancak kullanım alanları sınırlıdır.

Kültürel öğeler olan ve dilde yansımaları bulan kalıp sözlerin hedef kültürde eşdeğerliği bulunmadığı için çeviride bir güçlük oluşturduğu ve çevrilmezlik sorununa yol açtığı gözlemlenmiştir. Hedef kültürde her zaman eşdeğerinin bulunmadığı durumlarda, bu sözleri somutlaştırarak, sözcüğü sözcüğüne ya da elden geldiğince anlam çevirisi yaparak aktarmamın mümkün olacağı kanısındayız.

Kalıp sözlerin dil öğretiminde önemli bir yeri olduğu ve dil öğretimini kültürle bütünleştirmek gerektiği kanısındayız. Dil öğretimine kültürel öğeleri kullanarak daha kalıcı ve bütüncül bir öğrenme sağlanabilir düşüncesindeyiz. Dil öğrencileri kendi kültürleriyle hedef kültürü karşılaştırarak kültürel bir farkındalık seviyesine ulaşabilecekleri kanısındayız. Kalıp sözlerin, dilin konuşulduğu ülkede bulunma olanağından yararlanarak, açık ve anlaşılır bir şekilde anlatarak, öğrenciyi tamamıyla kültürün için sokarak, yaşatarak, benzetim ve drama tekniklerini, ders materyali olarak medya ve görsel-işitsel içerikli araç gereçler, bilgisayar teknolojisi ve kültürel kapsüller kullanarak, hedef ve kaynak kültürün öğelerini karşılaştırarak öğretilbileceği kanısındayız.

KAYNAKÇA

- AKARSU, B. (1998). *Wilhelm von Humbolt'ta dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- AKSAN, D. (1995). *Her yönüyle dil: Anaçizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AKSAN, D. (1996). *Türkçenin sözcüğü*. Ankara: Engin Yayınevi.
- AKŞEHİRLİ, S. (2011). Söz edimleri kuramı açısından kurgusal anlatı metinlerinde söz aktarımı. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2 Spring*, s.143-162
- AUSTİN, J.I.(2007). *Söylemek ve yapmak*. (Çev.Levent Aysever). İstanbul: Metis Yayınları.
- BADA, E. (2000). Culture in ELT. *Çukurova University Journal of Social Sciences (6)*, s.100-110
- BAYYURT, Y. (2011). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kültür kavramı ve sınıf ortamına yansımaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- BROWN, H.D. (2000). *Principles of language learning and teaching*. London: Longman, Pearson education Limited.
- ÇİÇEK, A., Aslan, A., Aydoğan, B.Özdemir, C.,Kurt, C., Açıksöz, E. ve diğerleri (2002). *Hitit yabancılar için türkçe I*. Ankara Üniversitesi TÖMER, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- ÇOTUKSÖKEN, Y. (1994). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül Yayınları.
- Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni, MEB Yayınları. http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf f: (e. t. 26.06.2013).
- DOĞAN, G. (1996). *Söylem üzerine. Söylemin yorumlanması*. Ankara: Hitit Yayınevi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

- ER, K.O. (2006). Yabancı dil öğretim programlarında kültürün etkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), s.1-14
- GÖKDAYI, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig Dergisi*, sayı:44, s. 89-110
- GÜNAY, D. (2004). *Dil ve iletişim*. İstanbul, Multilingual Yayınları.
- GÜVENÇ, B. (2002). *Kültürün abc'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- KAPLAN, M.(2008). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KILIÇ, V. (2002). *Dilin işlevleri ve iletişim*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- KIRAN, Z.- Eziler- Kıran, A. (2002). *Dilbilime giriş*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- KOCABAY, Y. (2008). *Türkçe - fransızca büyük sözlük*. Ankara: Okutman Yayıncılık.
- KOÇER, Ö.& Dinçer, A. (2011). The effect of culture integrated languages courses on foreign language education, *US-China Education Review*, 8 (2), 20-27
- KULA, O. B. (1996), Dilin kültürelliği ya da kültürün dilselliği. *Bilim ve Ütopya*, 23: 46-47
- ÖZKAN, M. (2010). *İnsan, iletişim ve dil*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- ÖZTÜRK Kasar, S. (2009). *Introduction à la linguistique pour futur traducteur*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- PEHLİVAN, F. (2007). *Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşım uyarınca metin çalışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SARAÇ, T. (1997). *Büyük fransızca-türkçe sözlük*. İstanbul: Adam Yayınları.
- SEARLE, R. J. (1996). *Les actes de langage. Essai de philosophie du langage*. Paris: Lettres Yayınları.
- TİMUR Ağıldere, S. (2011) *Fransızca-türkçe deyimler sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi.
- TOKLU, M.O. (2003). *Dilbilime giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- TOR, G. (2012). Türkiye türkçesinde kalıp söz üzerine bir inceleme. *Prof. Dr. Mine Mengi adına Türkoloji Sempozyum Bildirileri*, Adana, 20-22 Ekim 2011, s.766-786
- Türkçe Sözlük (2010). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- UYGUR, N. (1996). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- VARDAR, B. (2003), *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: ABC Yayınları.
- YÜCE, K. & Koçer, Ö. (2012). *Yabancı dil olarak türkçe öğretimi. Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde hedef kültür*. Ankara: Pegem Akademi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

